

HÍRMONDÓ 2021/3

Siketvakok Országos Egyesülete

Kedves Olvasók!

Hírlevelünk jelen számában olvashatnak egyesületünk online SMART-klubjairól, a rokkantsági vagy rehabilitációs ellátás összegének változásáról, a hallássérültek mindennapjait megkönnyítő új, magyar fejlesztésű eszközeiről, valamint további hírekről, érdekességekről.

Jó olvasást, kellemes időtöltést kívánunk!

Taskovics Adél, szerkesztő

TARTALOM

REHAB – HA RABJA AZ AKADÁLYOKNAK ELEMI REHABILITÁCIÓS SZOLGÁLTATÁSAINKRÓL	2
Online SMART-klubok a nagyobb önállóság jegyében	2
HÍR, ÉRDEKESSÉG	3
Magasabb lehet a rokkantsági vagy rehabilitációs ellátás összege	3
L-Arm: új magyar fejlesztés a hallássérültek megsegítésére	4
Fokhagymás vízzel a koronavírus ellen.....	5
Az egyik legsokoldalúbb gyógyító: lenmagolaj.....	6
Búcsúzik lakossági ügyfeleitől az Elmű-Émász	7
Új energiacímkék a háztartási gépeken.....	8
Messerschmidt, Franz Xaver: a „karakterfejek” alkotója	9
Ötszáz éves miseruhára bukkantak a jáki templom feltárása során ...	10
Miért mondunk csütörtököt? – Mondásaink jelentéséről	11
Meteorit darabokat találtak Nagy-Britanniában	13
Fukusima: 10 évvel a katasztrófa után	14
Életeket mentett a mesterséges intelligencia.....	15
Postagalambok: a második világháború szárnyas hősei.....	15
az élőlény, mely képes újranoveszteni a saját testét	16
A HÓNAP VERSE	17

REHAB – HA RABJA AZ AKADÁLYOKNAK

ELEMI REHABILITÁCIÓS SZOLGÁLTATÁSAINKRÓL

Online SMART-klubok a nagyobb önállóság jegyében

Csák Attila írása

Az elmúlt egy év történései jelentős mértékben átalakították az addig megszokott mindennapjainkat. Korlátozódtak mozgási lehetőségeink, szűkültek, vagy átalakultak társas kapcsolataink és nem utolsósorban olyan rutinok épültek be mindennapjainkba, mint a távolságtartás, a maszkviselés és a fertőtlenítés. Mindezen élethelyzetek kialakulása jelentősen felgyorsította a már előtte is létező, de nem ilyen mértékben ismert informatikai lehetőségek használatának tárházát. Egyre többen ismerkedhettünk meg az online szó használatával az oktatás, a bevásárlás, a filmnézés, a rendelés, vagy akár a vírus kapcsán kifejlesztett oltóanyagok megkapását elősegítő regisztráció kapcsán.

Most újtjára induló videósorozatunkban – a teljesség igénye nélkül – jó pár olyan alkalmazást fogok bemutatni - kizárólag akadálymentesen, Iphone használatával és Voiceover segítségével, amely hasznos lehet és akár segítséget is nyújthat a mindennapokban.

Mivel a pandémia első körben a társas kapcsolataink minőségét alakította át, így a sokszor számunkra fontos személyek nélkülözését „megkönnyítő” olyan ingyenes lehetőségeket fogok bemutatni, amelyek segítségével videó vagy hanghívás, vagy akár csak írásos kommunikációban is, de ott lehetnek azok, akikkel valamilyen oknál fogva nem lehet megvalósítani manapság a közös együttlétet.

<https://www.youtube.com/watch?v=6-8baN3MahE>

Második videónkban a postára járás lehetőségeit szeretnénk kiváltani egy olyan akadálymentes alkalmazással, amellyel otthonról, kényelmesen és szinte pillanatok alatt egyenlíthetjük ki számláinkat, fizethetjük be sárga csekkjeinket.

<https://www.youtube.com/wakimtch?v=9XLEV3cqIGs>

HÍR, ÉRDEKESSÉG

Magasabb lehet a rokkantsági vagy rehabilitációs ellátás összege

Módosult a szabályozás, van, akinek érdemes lesz felülvizsgálatot kérni.

Ez év december 31-ig kérhetik ellátásuk újraszámítását azok, akiknek rehabilitációs vagy rokkantsági ellátását 2016. május 1. után – átlagjövedelem hiánya miatt – az alapösszeg figyelembevételével állapították meg.

Idén január 1-jétől módosult a 2011. évi CXCI. törvény (Mmtv.) havi átlagjövedelem számítására vonatkozó szabályozása. Ennek lényege, hogy mostantól, ha az igénylőnek a referencia időszak (az ellátás iránti kérelem benyújtását megelőző naptári év) kezdő napja és az ellátás iránti kérelem benyújtása közötti időszakban bármikor van 180 napra jövedelme, akkor az ellátás alapját képező havi átlagjövedelmet ennek figyelembe vételével és nem az alapösszeg alapján kell kiszámítani. E változást megelőzően mindazoknak az ellátását a 2016-ban bevezetett alapösszeg figyelembe vételével kellett kiszámítani, akik akár a referencia időszakban, akár közvetlenül a kérelem benyújtása előtt nem rendelkeztek legalább 180 naptári napi jövedelemmel.

Példával szemléltetve a fentieket: Az érintett, akit a komplex minősítés alkalmával d) kategóriába soroltak, 2021. májusában kéri az ellátás megállapítását. A referencia időszak kezdő napja (2020. január 1.) és a kérelem benyújtása között összesen csupán 180 napra volt jövedelme, amire 2020. szeptember 1. és 2021. február 28. közötti időszakban (vagyis nem csak a referencia időszakban) tett szert. A példabeli igénylő ellátását eddig az alapösszeg alapján kellett volna megállapítani, ami d) kategóriába sorolt igénylő esetén (az idén érvényes 107.540 Ft alapösszeggel számolva) 53.770 Ft összegű ellátást eredményezne. A módosítás révén azonban a tényleges 180 napi jövedelméből kiszámított havi átlagjövedelem figyelembe vételével kerülhet megállapításra az ellátása. Ha feltételezzük, hogy a példabeli igénylő havi jövedelme megegyezik az idén érvényes minimálbérrel (167.400 Ft), akkor a tényleges jövedelme alapján ellátása 108.810 Ft lesz (az átlagjövedelem 65%-a), vagyis jóval magasabb annál, mint ha azt az alapösszeg figyelembe vételével kellene megállapítani.

A változás a korábban megállapított ellátásokat is érintheti

Azok a személyek tehát, akiknek 2016. május 1. után állapították meg rehabilitációs vagy rokkantsági ellátást és azt – mivel figyelembe vehető jövedelmük nem volt – az alapösszeggel számították ki, kérhetik az ellátás újraszámítását (327/2011. (XII. 29.) kormányrendelet 33. §).

Az eddigiekből talán nyilvánvaló, hogy e felülvizsgálattal azok járhatnak jól, akik rendelkeztek ugyan legalább 180 napra jövedelemmel, de az nem a referencia időszakra vagy közvetlenül a kérelem benyújtása előtti időszakra esett, ezért került sor helyette az alapösszeg alkalmazására. Az ellátás felülvizsgálata legfeljebb idén december 31-éig kezdeményezhető a lakóhely szerint illetékes kormányhivatal rehabilitációs hatóságánál.

Ha ennek eredménye az lesz, hogy az érintettet a korábban figyelmen kívül hagyott jövedelme alapján magasabb összegű ellátás illeti meg annál, mint amit részére eredetileg megállapítottak, akkor erre a kedvezőbb összegű ellátásra válik jogosulttá. A két ellátás közötti különbözetet ebben az esetben 2021. január 1-jére visszamenőlegesen is kifizetik a jogosultak számára.

Gulyásné dr. Bölkény Ágota írása

Forrás: www.mvgyosz.hu

L-Arm: új magyar fejlesztés a hallássérültek megsegítésére

A kereskedelmi forgalomban eddig kapható segédeszközök általában vagy a hangok felerősítésével, vagy fényjelzéssel figyelmeztették tulajdonosukat a fontos, környezeti zajokra (telefon csengése, ébresztőóra vagy kapucsengő megszólalása, csecsemősírás, stb.).

Ezzel szemben a Nold Technologies Kft. egy olyan karkötőt fejlesztett, mely különféle érzékelőkkel áll bluetooth-kapcsolatban. Ezeket elhelyezhetjük otthonunk, munkahelyünk különböző pontjain. Amikor valamilyen impulzus éri őket, az L-Arm névre hallgató karkötő rezgéssel értesít erről. A szenzorok erősíthetők ablakra, bejárati ajtóra, tűzriasztóra, vonalas készülékhez, ébresztőórához, tehát általában minden olyan eszközhöz, aminek jelzései létfontosságúak lehetnek felhasználója számára. További különlegességük, hogy képesek akár több tíz méteres távolságból is jelzést küldeni a karkötőnek.

Okostelefonunkra letölthetünk egy applikációt, melyben nyomon követhetjük eszközeink jelzéseit, szabályozhatjuk egyes szenzoraink érzékenységét a legkülönfélébb szintű zajokra, legyen az akár kisbabánk sírása, egy sziréna hangja vagy kopogtatás a bejárati ajtón. Az appban a szenzorok töltöttsége is nyomon követhető, illetve a tervek szerint később az idősek egyéb igényeit is kiszolgáló funkciókkal (vészhelyzeti riasztás, elesés-figyelés) bővíthető. A L-Arm prototípusának tökéletesítésére a Nold Technologies Kft. 28 millió forint támogatást nyert el a Versenyképes

Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) 2.1.7-es kiírásán. A fejlesztés a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségének jóváhagyó támogatását is élvezzi, és várhatóan 2021-ben már kereskedelmi forgalomba is kerülhet. A fejlesztés eredője egy családi történet. A fejlesztő csapat egyik tagja szeretett volna nagyothalló édesanyjának olyan eszközt vásárolni, mely enyhíthetné hétköznapijainak kellemetlenségeit. Olyan eszközt, mely elvárásainak teljes mértékben megfelelt volna, ám sem a boltokban, sem az interneten nem talált. Ezért úgy döntött, ő maga fejleszt egy új koncepciót. Rájött, hogy nem a felhasználóhoz érkező zajokat kell felerősíteni, hanem a felhasználó fülét kell a kis szenzorok segítségével virtuálisan a legfontosabb zajforrások közelébe juttatni.

Forrás: www.muszaki-magazin.hu

Fokhagymás vízzel a koronavírus ellen

A covid vírusnak az a legnagyobb veszélye, hogy elsősorban az immunrendszert támadja, ezt követően pedig a tüdőszövetet károsítja. A kettő között eltelt időszakot nevezzük lappangási időnek.

Immunrendszerünk 80 százaléka a vékonybél nyálkahártyájában található. Itt termelődnek a lymphocyták T-, B-, G-, valamint az immunoglobulinok nevezett antitestek, melyek részt vesznek szervezetünk védelmében.

A koronavírus elsőként a bélrendszerben telepszik meg, és pusztítani kezdi annak szövetét, így leállítja a lymphocyták és immunoglobulinok termelését. Csökken az egész szervezet, így a tüdőszövet immunitása is, ami ellen így a vírus könnyebben kezdi meg második "támadását".

A megelőző és gyógyító tevékenységek legnagyobb része a tüdőbe jutott koronavírusra koncentrál, míg arra nem figyelnek, ami a bélrendszerben van. Ezáltal "a szekeret a ló elé teszik".

Erre jelenthet megoldást a "fokhagymás víz" rendszeres ivása.

Miután elfogyasztottuk, azonnal a vékonybélbe kerül, ahol pusztítani kezdi az oda esetlegesen bekerült covid-19 kórokozókat. A "halott" és legyengített covid a "fokhagymás víz" hatására nem jelent mást, mint olyan vakcinát, amely az emberi szervezetben természetes úton jön létre. Ez az ital magunkhoz vétele után 30-40 perccel termelődni kezd.

Elkészítése roppant egyszerű

1. Egy nagy gerezd fokhagymát megtisztítunk a héjától, és keresztben ketté vágjuk. Belerakjuk a feleket kerámia edénybe, felöntjük szobahőmérsékletű vízzel. Készítsük el lehetőleg a reggeli órákban. 0.5 liter vízbe lehet közepes méretű fokhagyma gerezdet tenni, ha a családban 2-3 ember él.
2. Estére készen is van. Fogyasszunk belőle 2-3 poháryit evés után 3-4 óra elteltével, este, elalvás előtt.
3. A következő napon az előkészítést el kell végezni egy friss fokhagyma gerezddel.
4. Egy hónapon keresztül kell inni, ez idő alatt létrejön a vírus elleni immunitás.

Forrás: www.internetfigyelo.com

Az egyik legsokoldalúbb gyógyító, a lenmagolaj

A lenmagolaj nemcsak nagyon egészséges, de számtalan betegséget is orvosolhatunk vele. Meglehetősen gazdag A-, B-, C-, D- és E-vitaminban, foszforban, káliumban, magnéziumban, nátriumban, vasban, kénben, cinkben, mangánban és jódban. A lenmagolaj egy kitűnő antioxidáns és gyulladáscsökkentő. Célszerű a hidegen sajtoltat választani, ugyanis ezt olyan eljárással készítik, amely során az olaj megőrzi értékes tápanyagtartalmát. A lenmagolajban nagy mennyiségben található omega-3 zsírsav, amely jelentősen csökkenti az olyan betegségek kialakulását, amihez gyakran valamilyen gyulladás is párosul. Lignán tartalma is nagyon hasznos az emberi szervezet számára, amelynek elsősorban a szív,- és érrendszeri megbetegedések, illetve a daganatos megbetegedések megelőzésében van kiemelkedő szerepe. Az omega-3 és a lignán együttesen segítenek megvédeni a változókorba lépő nőket, hiszen az ösztrogén hatásait pozitív irányba képesek befolyásolni, ezzel együtt pedig a kellemetlen tüneteket enyhíteni és megszüntetni. Ezek a következők lehetnek: vágycsökkenés, erős vérzés, ingerlékenység, hangulatingadozások, alvászavarok, fejfájás.

A lenmagolaj hatékony szer a hörghurut kezelésére is. Csökkenti a koleszterinszintet, de a gyulladásos megbetegedésekkel szemben is eredményesen veszi fel a harcot. A lenmagolaj serkenti az agyműködést és a vérerek munkáját, de nem csak az agyban, hanem a vesében és a

szemben is. A lenmagolaj segíthet orvosolni a migrént, és a csontritkulás megelőzésében is fontos szerepet játszhat, hiszen a csontokat erőssé teszi. Nagyon jó választás, ha rendszeresen ízületi gyulladás gyötri. Hatékonyan képes enyhíteni az izomfájdalmakat, és még az izomlázat is csökkenti. A lenmagolaj serkentőleg hat az emésztésre és székrekedés ellen is kiváló. A gyomorfekély gyógyulásához is hozzájárulhat, hiszen a gyomorsavtermelésre is jótékonyan hat ez a csodálatos olaj. A hörghurut könnyebb lefolyású lesz, ha lenmagolajat fogyaszt, illetve kiváló ellenszere a légutak gyulladásos betegségeinek. A cukorbetegeknek hasznos táplálékkiegészítő lehet, mivel segít kimosni a szervezetből a felesleges koleszterint, a glükóz jelenlétét szabályozza a vérben és védelmet nyújt a gyomornyálkahártya számára.

Forrás: www.gyogyszernelkul.com

Búcsúzik lakossági ügyfeleitől az Elmű-Émász

Helyébe más, egyetemes szolgáltató lép majd, de a társaság az északkelet-magyarországi áramhálózat üzemeltetőjeként tovább folytatja eddigi tevékenységét.

Mintegy 2,2 millió, alapvetően lakossági ügyfelet érint a változás, akik Budapesten és Pest megyében, valamint Északkelet-Magyarországon élnek. Nekik a szolgáltatóváltással kapcsolatos, külön teendőjük nincs. Azon ügyfelekre, akik versenypiaci szerződésben állnak az Elmű-Émász Energiaszolgáltató Zrt.-vel, a fentiek nem vonatkoznak. Számukra a vállalat a jövőben is biztosítja a villamosenergia-szolgáltatást.

A fővárosban, valamint Pest megye legnagyobb részén az egyetemes szolgáltatási engedély visszaadását követően is az Elmű Hálózati Kft. gondoskodik majd a villamosenergia-hálózat fenntartásáról és üzemeltetéséről. Így, az áramhálózat üzemeltetőjeként, továbbra is kapcsolatban marad ügyfeleivel.

Az északkelet-magyarországi áramhálózat, a korábbi bejelentéseknek megfelelően, várhatóan az MVM Csoport hatókörébe kerül majd.

Forrás: MTI / www.hvg.hu

Új energiacímkék a háztartási gépeken

A leggyakrabban vásárolt háztartási eszközök, televíziók és fényforrások mellett 2010 óta láthatunk energiacímkéket. Az energiacímkék a fogyasztók tájékozódását és tudatos döntését segítik, hiszen a termékek ára mellett fontos tényező az is, hogy a kiválasztott termék milyen energiafelhasználási tulajdonságokkal rendelkezik, azaz mennyi villamos energiát, vagy vizet fogyaszt használata során. A háztartási energiaköltségek jelentős mértékben csökkenthetők az energiahatékony berendezések használatával. Az egyes termékek energiahatékonyági jellemzőit bemutató címkézési rendszer a fogyasztók számára jól áttekinthető és egyszerű módon nyújt információkat a termékek energiafelhasználásáról.

2021. március 1-jétől egyes termékcsoportokon új, könnyebben értelmezhető és informatívabb energiacímkék jelennek meg, melyek használata a boltokban és a webáruházak termékismertetőiben is kötelező. A MEKH fogyasztóvédelemmel foglalkozó szakemberei összegyűjtötték az új energiacímkékkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat.

1. Az új címkézési rendszert fokozatosan vezetik be a kereskedők. Vásárlóként 2021. március 1-től a háztartási hűtőkön és fagyasztókon, a borhűtőkön, a mosógépeken, valamint a mosó-szárítógépeken, a mosogatógépeken, a tévéken és a kijelzőkön, illetve a fényforrásokon találhatjuk meg az új címkéket.

2. Az új címke egységes, színnel is jelzett, A-G skálát használ az összes termékre vonatkozóan. Az A+++/A++/A+ jelzések megszűnnek.(az „A” kategória jelenti a legmagasabb energiasztályt. Az F osztályba sorolt készülékek, pedig 2024-re minden kategóriában kifutnak.)

3. A címke jobb felső sarkában az Európai Bizottság termékadatbázisával közvetlen kapcsolatot biztosító QR-kód található. A QR-kódon keresztül elérhető adatbázis tárgyilagos termékinformációkat nyújt a vásárlók, a kiskereskedők és a piacfelügyeleti hatóságok számára.

4. A termék energiafogyasztásának jelölése a címke középső részén, jobban észrevehető, kiemelt helyen található.

5. Az új címke alsó részén a kiválasztott termék energiafogyasztását részletező, és akár a termékek összehasonlítását is szolgáló piktogramok kapnak helyet.

Forrás: www.enhat.mekh.hu

Messerschmidt, Franz Xaver, a „karakterfejek” alkotója

Messerschmidt, Franz Xaver (1736. február 6. -1783. augusztus 19.) Német származású, Ausztriában működő szobrász. Anyai ágon a Straub szobrászcsalád leszármazottja volt. Korai munkái közül a magyar díszöltözetben ábrázolt Mária Teréziának és férjének - életnagyságúnál is nagyobb - ólomszobra emelkedik ki (1764–66).

1777-ben, már nyugdíjasként, Pozsonyban telepedett le. Itt készült műveivel szobrászata a magyarországi művészet része lett. Élete hátralevő részét magányban töltötte, személyéről és elmeállapotáról sok legenda terjedt el a városban. Életművének és egyben pozsonyi munkásságának is legnépszerűbb darabjai a sokféleképpen értelmezett karakterfejek. A különböző hangulatokat, érzelmeket, szenvedélyeket, lelki állapotokat ábrázoló portrékon már Bécsben elkezdett dolgozni (Az ásító; A gyerekesen síró; A csücsöri; Az erős szimat). Az eredetileg száz darabosra tervezett, az emberi típusokat bemutató sorozatból halála után hatvankilencet találtak meg műhelyében. A karakterfejek elnevezést egy 1793-as bécsi kiállításon kapták. A portrék jelentésének megfejtésében fontos szerepet játszhat Johann Kaspar Lavater fiziognómiai tanítása és Franz Anton Mesmer magnetizmus-tana. A kutatás a kortársak leírásai alapján feltételezi, hogy ~ portréi valójában önarcképek, s a művész a grimaszoló arckifejezéseknek mágikus erőt tulajdonított. A test és a lélek reakciói közötti összefüggéseket valló nézeteknek megfelelően úgy gondolta, hogy ezek segítségével tudja majd távol tartani az őt üldöző szellemeket, így például a rá irigykedő „arány szellemét”. A sorozatból a legnagyobb gyűjteményt a bécsi Österreichische Galerie (Belvedere) őrzi, de több darab megtalálható a budapesti Szépművészeti Múzeum tulajdonában is.

Késői művei között kiemelkedő helyet foglal el Kovachich Márton György történész, pesti egyetemi tanár képmása (1782, Szépművészeti Múzeum). A szobrász jellemábrázoló készségének köszönhetően Kovachich arcvonásaiban valóban egy felvilágosult, racionalista gondolkodóra ismerünk. Az egyéni karakter megragadásának készségéről győzhet meg bennünket Fessler Ignác kapucinus portréja is (Pozsony, Városi Múzeum). Szobrászatának fontos alkotásai a kisméretű bronz, márvány, alabástrom arckép-domborművek. A magyarországi művészetben betöltött szerepének jelentőségét növeli az a tény, hogy egyedüli képviselője a korszak portrészobrászatának, s a műfajnak hazánkban még a művész halála után jó néhány évtizedig sem akadt képviselője.

Forrás: www.artportal.hu

Ötszáz éves miseruhára bukkantak a jáki templom feltárása során

.....
Az ásatások során, melyeket a jáki Szent György-templomban végeztek, különleges leletre bukkantak a kutatók. Az arany és ezüst színű fémfonalakkal gazdagon átszőtt miseruha feltehetően a jáki apát egyik öltözete volt. E felfedezéssel kapcsolatban 2021. február 24-én tartottak sajtótájékoztatót a helyszínen.

Székely János szombathelyi megyéspüspök elmondta: a miseruha körülbelül 500 éves lehet és valószínűleg Itáliában készítették. Úgy fogalmazott: a kereszténységre már az ősidők óta jellemző, hogy kiemelkedő, ünnepélyes alkalmakon liturgikus öltözeteket viselnek. Az Ószövetségben lehet olvasni, hogy a papság általában hófehér alapon színesen díszített ruhákban léphetett a szentélybe, de az Újszövetségben is találhatunk leírást például menyegzős köntösről.

A régészeti feltárás vezetője Papp Ildikó volt. Elmondta: nem tudnak arról, hogy Magyarországon sírból előkerült volna hasonló egyházi vonatkozású textil. Arra számítottak ugyan, hogy a templom főhajójában, a főszentély előtt található maradványokat, melyek rangos személyek temetkezéséből származnak, de papi méltóság – feltételezhetően az alapító, Jáki Nagy Márton – nyughelyének megtalálására nem számítottak. 17-18. századi temetések során a sírt megbolygatták ugyan, így a leletek töredékessé váltak: a halott lábcsonthai és koporsójának egy része maradt érintetlen. A miseruhát hajdan „összegubancolták”, úgy helyezték vissza az alapító végső nyughelyére - számolt be a részletekről Papp Ildikó.

Semsey Réka, az Iparművészeti Múzeum művészettörténésze a sajtótájékoztatón úgy fogalmazott: a bársonyból készült szövet színe piros vagy bordó lehetett, az anyagnak a háta volt díszesebb (hímzett). Középsávján püspök szentek láthatók, az infula és a pásztorbot is jól kivehető. Az egyik ábrán egy kulcs is van, amely arra utal, hogy Szent Péter jelenik azon meg. A több mint ötszáz éves miseruhát restaurálás után valószínűleg a jáki Szent György-templom mellett épülő látogatóközpontban állítják majd ki.

Forrás: www.magyarKurir.hu/MTI

.....

Miért mondunk csütörtököt? – Mondásaink jelentéséről

Számos mondás bibliai eredetű vagy már az ókori Rómában is létezett, vannak népi megfigyelésen, bölcsességen alapulók, irodalmi vagy történelmi eredetűek, a legújabbak pedig regényekből, filmekből, esetenként politikusoktól származó idézetek. Megfelelő helyzetben használva választékosabbá tehetik beszédünket, ugyanakkor ismernünk kell tényleges jelentésüket, nehogy rosszkor, rossz helyen süssünk el egy oda nem illő mondatot. Bárdosi Vilmos tanár úr a Tinta Kiadó gondozásában megjelent Szólások és közmondások eredete című szótárában több mint 1800 szólás, közmondás és szállóige jelentését és eredetmagyarázatát gyűjtötte össze. Ebből a gyűjteményből adunk most közre néhányat.

Rendben van/jól áll a szénája

E szólás eredetét a mezőgazdaságban kell keresnünk. Amikor lekaszálják a szénát, egy ideig száradni hagyják a földön; úgy mondják: a széna rendekben hever. A megszáradt szénát azután boglyákba kell rakni, mert ha megázik a földön, könnyen tönkremegy. Régen a jó renden van volt a mai rendben van kifejezés megfelelője. Akinek tehát jó renden van a szénája, annak nem kell aggódnia, hiszen időben rendbe tette, majd boglyákba rakta a szénáját. Ezért mondjuk ezt arra az emberre, akinek kedvezően alakulnak a körülményei, (hivatali) ügyei vagy egészségi állapota.

Fogához veri a garast

Sokan azt gondolják, hogy a regényekből, filmekből ismert régi szokásból ered a szólás, miszerint a kézhez vett arany,- vagy ezüstpénzbe harapva győződtek meg azok valódiságáról. Néprajzi adatok ugyanakkor arra utalnak, hogy nem a kapott, hanem az éppen kiadott pénzt verték a fogukhoz a vevők. Babonás elképzelés, hogy az ember valamilyen mágikus egységben van azokkal a dolgokkal, amihez a nyála hozzáér, amit megköpköd. Ebben bízva emelték szájukhoz a fizetőeszközt azok, akik kiadott pénzüket szerették volna viszontlátni. Később, ahogy a babona kikopott, 'kicsinyes, zsugori' értelemben használták azokra, akik még mindig gyakorolták ezt az idejétmúlt szokást.

Csütörtököt mond

Eredetéről nincs biztos magyarázat. Korábban csettet vet, csüttöt vet formában létezhetett. Azt feltételezik, hogy a csett, csött, csütt hangutánzó szavak a régi lőfegyverek csattanását jelölték, ha nem sülték el a ravasz meghúzásakor. A vet ige a lobbót vet a puska (elsül) kifejezésből származhat. A csüttöt vet alakból német hatásra alakulhatott ki a csüttöt

mond forma, mert a puska el nem sülését a versagen igével fejezték ki (sagen = mond). A csüttöt pedig a népnyelv a hasonlító alakú, humoros csütörtök szóra cserélte le. Akkor használjuk, ha valamilyen vállalkozás, nem sikerül, valaki leszerepel vagy kudarcot vall.

Sziszifuszi munka

Sziszüphosz az ógörög mondavilág szerint a legravaszabb halandó volt, túljárt az emberek és az istenek, köztük Zeusz eszén. Gaztettei miatt Thészeusz megölte, és az alvilágban az volt a büntetése, hogy egy hatalmas sziklatömböt kellett felgörgetnie egy hegyre, de akárhányszor felért, az mindig visszagurult. Ma a nagy erőfeszítéssel végzett, mégis hiábavaló, eredménytelen munkára mondjuk.

Lóvá tesz

A szólás a boszorkányokkal kapcsolatos hiedelmekből ered. Régen úgy tartották, hogy a boszorkányok nemcsak seprűn tudnak lovagolni, hanem áldozatukat lóvá változtatva tudnak rajta orgiák színhelyére röpdülni. Az, akit lóvá tettek, azaz elvarázsooltak, ki volt szolgáltatva a boszorkánynak, a banya azt tett vele, amit csak akart, például kínozhatta is. A hiedelmek kihalásával az eredeti 'megkínoz' jelentés 'packázik vele' tartalommal szelődött. Mai jelentése: rászéd, becsap, ugrat valakit.

Kvittek vagyunk

Jelentése: kölcsönösen nem tartozunk egymásnak vagy egyformák vagyunk bizonyos tekintetben. A német kvitt szó a francia quitte, être quitte envers qqn kifejezésből ered, jelentése: nem adós, tartozását megfizette valakinek. A francia szó a latin quietus 'nyugodt, közönyös' főnévből származik.

Ez nekem smafu!

A közömbösség kifejezésére használt szólásban szereplő smafu szó osztrák eredetű: a schma(n)fu ott 'ocsmány, közönséges' jelentésben használatos. A német alak a francia Je m'enfous (ejtsd: zsö man fu) 'Teszek rá!, Füttyölök rá' jelentésű mondatnak szóként felfogott átvételéből származik.

Forrás: www.anyanyelvapolo.hu

.....

Meteorit darabokat találtak Nagy-Britanniában

A közelmúltban egy meteorit csapódott a Földre Nagy-Britannia területén, hatalmas fényjelenség kíséretében. Elsőként a gloucestershire-i Winchcombe egyik lakója tett bejelentést arról, hogy autóbejáróján egy kupacnyi, elszenesedett kőzetre talált. Később mások is jelentkeztek hasonló leletekkel. A lakosság összességében 3-400 grammnyi meteorittörmelékot adott át a szakembereknek. A darabkák aprók, nagyjából üveggolyó méretűek, s leginkább összetöredezett grillbrikettekhez hasonlítanak.

Harminc év óta először történt meg a szigetországban, hogy meteoritokra bukkantak az itt élő emberek. A most felfedezett leletek a ritka szenes kondritok közé tartoznak, melyek lényegében naprendszerünk építőelemei – mondta el Ashley King, a londoni Természettudományi Múzeum egyik munkatársa.

A meteoritokkal kapcsolatos statisztikák nagyon érdekes adatokat mutatnak. Mintegy 65 ezret találtak idáig világszerte, a légkörbe érkezést azonban nagyjából 1200 esetben érzékelték csupán. Ezek közül kb. 50 tartozik a szenes kondritok közé. A fentebb tárgyalt meteorit február 28-án érte el bolygónk légkörét Nagy-Britannia felett. A fényt, mellyel ez járt, még Izlandon és Hollandiában is érzékelték.

A különösen fényes meteorokat tűzgömbnek nevezik. Ezek általában olyan kőzetek, melyek nagy sebességgel száguldanak át a világűrön. A Föld légkörébe lépve ellenállásba ütköznek és lefékeződnek, az így keletkező hő és forróság miatt válik láthatóvá a jelenség az éjszakai égbolton.

Videofelvételek szerint a kőzet óránként 48 ezer kilométeres sebességgel haladt. A felvételek azt is lehetővé tették, hogy rekonstruálják a meteor Nap körüli eredeti röppályáját: az objektum a Mars és a Jupiter között haladhatott.

Forrás: www.hvg.hu

.....

Fukusima: 10 évvel a katasztrófa után

A fukusimai földrengés, szökőár és az atombaleset épp egy évtizede történt. A tragikus eseménysorozat áldozatainak száma több, mint 18 ezer. Ennyien tűntek el vagy haltak meg, mintegy félmillióan pedig elveszítették otthonukat.

A 9-es erősségű földrengés, az azt követő szökőár, mely elmosta a partmenti településeket, megrongálta a fukusimai atomerőművet, ez pedig – Csernobil után – a világ második legsúlyosabb nukleáris katasztrófájához vezetett.

Az azóta is jelenlévő sugárzás miatt az atomerőmű közvetlen környéke még mindig tiltott zónának számít. A tönkrement reaktorok elbontása folyamatban van ugyan, de rendkívül nehéz feladat. Befejezését 2050-re tervezik, ám szép számmal akadnak olyanok, akik kétlik, hogy ez valaha is megtörténik.

A sérült reaktorokban olvadt tüzelőanyag van, melyet úgy hűtenek, hogy vizet öntenek rá. Az így keletkező szennyvizet olyan rendszerbe szivattyúzzák át, mely megtisztítja azt a sugárzó anyagoktól. A hidrogén radioaktív izotópja, a trícium azonban benne marad és tartályokba kerül.

A több tízezer szennyvíztartály azonban jövőre megtelik, és ki kell üríteni. Tartalmukat vagy elpárologtatják a levegőbe, vagy a tengerbe öntik, ami igencsak aggasztja a helyi gazdákat. A fukusimai atomerőmű környéke jórészt még mindig lakhatatlan. 2011 óta 88 ezer ember kényszerült otthona elhagyására, és eddig csak mintegy 14 ezren térhettek vissza.

Forrás: www.hu.euronews.com

.....

Életeket mentett a mesterséges intelligencia

A tavalyi évben történt, hogy két, az amerikai légierőhöz tartozó F-16-os vadászgép a nevadai sivatag fölött repült, mikor pilótáik eszméletüket veszítették. Az ájulás a G-LOC jelenség következménye volt, ami lényegében a fellépő nehézségi gyorsulás miatt bekövetkező ájulást jelent. A két eset egymástól függetlenül történt.

Egyik esetben sem történt tragédia, tehát a gépek nem zuhantak le. Ez annak volt köszönhető, hogy a beépített mesterséges intelligencia mindkét esetben érzékelte: valami nincs rendben. Miután a rendszer úgy ítélte meg, hogy baleset következhet be, közbeavatkozott. Vízsintbe helyezte, lelassította és irányba állította a gépeket, míg az irányítóközpont át nem vette a navigálást.

Hivatalosan erről a két esetről mondták ki először, hogy az AGCAS, azaz a mesterséges intelligencia mentette meg a repülőket és pilótáit a lezuhanástól.

Forrás: www.player.hu

Postagalambok: a második világháború szárnyas hősei

Az angliai Bletchingley-ben élő David Martin 1982-ben úgy döntött, felújítja házának kandallóját. Ekkor még nem is sejtette, milyen különös dolgot talál majd kéményében.

Onnan ugyanis egy madár maradványai kerültek elő. Először azt gondolták, egy versenygalambbal van dolguk, ám nem sokkal később felfigyeltek egy, az állat lábához erősített piros kis tokra, ami mindent megváltoztatott.

A henger egy cigarettapapír méretű titkos üzenetet tartalmazott. A rajta olvasható szöveget három évtizede senki nem nézte meg. Most azonban a brit titkosszolgálat lehallgató központjának kódfejtői elkezdtek értelmezni a rajta álló sorokat.

A szakértők találtak egy alumíniumgyűrűt is a galamb lábán, amelyen a 40TW194 név (az első két szám születési éve volt) olvasható.

Megállapították: a szárnyast 1944. június 6-án, a szövetségesek normandiai partraszállásakor indították útnak Franciaország területéről.

Mivel a rádiók nem működtek, a szövetségesek postagalambok útján tájékoztatták az otthon maradt brit katonai vezetőket a 20. század fordulópontjának tartott hadművelet, a D-Day alakulásáról. A madarakat bombázókról dobták le az ellenséges vonalak mögé, ahol az ellenállók megtalálták, majd egy titkos üzenettel továbbküldték őket.

Azt, hogy ezek a kis lények mekkora szerepet játszottak a második világháború harcaiban, jól mutatja, hogy a brit Királyi Légierő 250 ezer példányt képzett ki erre a feladatra. 1943-1949 között közülük 32 kapta meg az állatoknak adható legmagasabb kitüntetést, a Dickin Medalt.

Jól ismert például az amerikai "G.I. Joe" története, aki az általa szállított üzenettel 1000 ember életét mentette meg.

Hogy miért végződött a kéményben 40TW194 sorsa, arra többféle elmélet is született.

Lehet, hogy rosszul tájékozódott, de az sem kizárt, hogy a több száz kilométeres úttól kimerült és meg akart pihenni a ház tetején, ám a felcsapódó füsttől beleszédült a kéménybe.

A legvalószínűbb magyarázat azonban, hogy a brit kódfejtők főhadiszállásaként ismert, ma már múzeumként működő Bletchley Parkba tartott, amely alig 120 kilométerre van Martin házától. Az üzenetet délután háromnegyed ötkor adták fel és XO2 volt a címzettje. A cetli összesen 27, számokból és betűkből álló ötjegyű kódot tartalmaz.

Forrás: www.mult-kor.hu

Az élőlény, mely képes újranoveszteni a saját testét

A sacoglossans nevű, különleges csigafajt, mint a szervezet regenerációjára látott legszélsőségesebb példát jellemzik a japán kutatók. Ezek a lények ugyanis képesek arra, hogy fejtől lefelé újraépítsék a testüket, ehhez pedig nincs szükségük több időre pár hétnél.

Egy tudós, Sayaka Mitoh 2018-ban figyelt fel erre, amikor e faj egy példányát vizsgálta. Döbbenet tapasztalta, hogy az állat egyszer csak „eldobta” a fejét. „A fej nemcsak, hogy működött, önálló életre kelt, sőt, táplálkozott is. A róla levált testrészt pedig még hónapok múltán is mozgott.” – nyilatkozta.

Megfigyelése szerint a folyamat azzal indul, hogy a csiga az „önállósodott” fej végén egy kis nyúlványt kezd el növeszteni. Mintegy 3 hét elmúltával az „elveszett” test pótlása szinte 80 százalékban megtörténik.

Miként tartható fenn az élet ebben az időszakban?

A vizsgálatok szerint a levált fej automatikusan képes erre, de a folyamatba a növényeknél látott fotoszintetizálás is besegít. A kutatók láttak már olyan puhatestűt is, amelyik kétszer véghez vitte ezt a „mutatványt”.

Forrás: www.hvg.hu

A HÓNAP VERSE

Áprily Lajos: Március

A nap tüze, látod,
a fürge diákot
a hegyre kicsalta: a csúcsra kiállt.
Csengve, nevetve
kibuggyan a kedve
s egy ős evoét a fénybe kiált.

Régi, kiszáradt
tó vize árad,
néma kutakban a víz kibuzog.
Zeng a picinyke
szénfejű cinke
víg dithyrambusa: dactilusok.
Selymit a barka
már kitakarta,
sárga virágját bontja a som.

Fut, fut az áram
a déli sugárban
s hőkken a hó a hideg havason.
Barna patakja
napra kacagva
a lomha Marosba csengve siet.
Zeng a csatorna,
zeng a hegy orma,
s zeng – ugye zeng, ugye zeng a szíved?

Siketvakok Országos Egyesülete
Hungarian Deafblind Association

Székhely: 1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 39.
Levelezési cím: 1089 Budapest, Korányi Sándor u. 30.
Telefon: 06-1/361-2007
Fax: 06-1/209-5829
E-mail: siketvak@siketvak.hu
Adószám: 18061031-1-42

Összeállította, szerkesztette: Taskovics Adél
